

วิชาพุทธศาสนา กัณฑ์ที่ ๑๐

เอตดาวดา

สมเด็จพระสังฆราช (สา ปุสฺสเทว) วัดราชประดิษฐ์

กรุงเทพมหานคร

พระธรรมเทศนาในโอกาสจิตกาลทางพระพุทธศาสนา

คณะธรรมยุต

จัดพิมพ์เผยแพร่

เอตดาวดา ภควโต	ปวตติทีปิกา กลา	ตมฺมุขเนว ฐมฺมสฺส	สงฺฆสฺส จ ตโต ปรี	นรามรา อตฺถกามา	อิมสฺมึ รตนตฺตเย
ชาติโต ยาว นิพฺพานา	สมาเสเนว นิภูจิตา	อนุสฺสจฺโจปิ เสวนตุ	ยถาถ์ รตนตฺตยํ	ทพฺพํ ปสาทํ โรเปนตุ	รทฺทขนฺตุ ตํ สุโรปิตํ.
เหตุสมฺปทาพิทกปิ	ทีปยนฺตี ตถา ตถา	วตฺถโต นานา โหนฺตมฺปิ	ปฏฺิพทฺธวํ อตฺถโต.	พฺทฺธเต ปสนฺนา สุปสนฺนจิตฺตา	
สมฺปทํ ติวริธํ สุภูจฺ	อิมํ ธาเรณฺตุ สาธโว	สุเขตฺตาทิสยฺเยจตํ	ปฺุชาทิผลสิทธิยา	ธมฺเม จ สงฺเขปิจ ญฺณนิพฺพเจ	
สุเว สุเว นิเสวนตุ	สมฺพทฺธานุสฺสตี อิมํ	วิราลาย นิโรธาย	นิพฺพานาย จ วตฺตติ		
สุปฺพลกามา สุตโต ลเภยฺยํ		กาลาญฺคตธมฺมสฺส	สทฺถจฺจุํ สวเนน จ	อนेกธา สญฺจิตานิ	นิจฺจุํ วา สมเยปิ วา
อาสาย สิทฺธํ อถ ทฺฤชโมกฺขํ.		พฺทฺธธาทิคุณโมกฺคยฺห	สมนุสฺสสรเณน จ	เตสมฺปิ ภาคิโน โหนฺตุ	สคฺตา ภวตฺตเย จิตา
ยํ ยํ อุปจิตํ ปุณฺณํ	สาธฺวที ฐมฺม กามินิ	เจโตปสาทสมฺภูตํ	อคฺคสฺมึ รตนตฺตเย	สทฺถจฺจุํ อนฺุโมทฺนตุ	กลฺยาณเณว เจตสา
สมฺพทฺธสทฺธิเจเตยฺสุ	สทฺถการโรปเนน จ	ตสฺสเจทานิ กตสฺส	ยานิ จญฺณานิ อญฺณทา	ตาย เตสํ สมฺมุณฺนตุ	สมฺปตฺติโย ยถิจฺจิตา
จิตฺตปฺปสาทสมฺภูต-	ปฺุชาภิวาทเนนิ จ	ทาเนน ยที สีเลน	ภาวนาย ยถารทํ	เทวาทโย จ ลทฺธาน	ปฺุณฺณปตฺติมิมํ สุทํ
เมตฺตํ ปจฺจุปฺภฺจเปนฺตุ	ปตฺติทายกสาธฺสุ	อนฺนตา ปรีเมยฺยา จ	สพฺพตฺถล สพฺพปาณิโน	เย จ สํเสทฺธา ฆนฺตุ	เย ญฺดา โจปปาติกา
ตโต เต อนฺุณมฺพนฺตุ	กลฺยาณเณว เจตสา	นิจฺจุํ กลฺยาณสจฺกปฺปา	อฺุยฺยคฺตา ปฺุณฺณสจฺจเย	สพฺเพปิ เต อเวรา จ	นิทฺทกฺขา โหนฺตฺตนิตฺติกา
อหิตานิ อปเนนฺตุ	หิตานิ อุปเนนฺตุ จ	คจฺจนฺตุ สุตฺตี สคฺตํ	โลกํ ตตฺถรูปตฺติยา	สุชี สมฺมว อตฺตानํ	ปรีรทฺทขนฺตุ สพฺพทา
สทฺถจฺจจฺญจฺจุณฺมเกนฺตุ	สมฺมาสมฺพทฺธสาสนํ	โมกฺกขมคฺคํ สมารฺุยฺห	ทฺฤชสฺสญฺตํ กโรนฺตุ จ.	สพฺเพท ภทฺธานิ ปสฺสนฺตุ	มา กิณฺชิ ปาปมาคฺมา.
สํวิธฺนตุ จ อารกฺขํ	สาธฺวัน ฐมฺมจารินํ.	เยวา ฆลาพฺุชา สคฺตา	เย ปาณา อญฺทฺชาปิจ	จิรวํ ติจฺจุจตํ ฐมฺโม	ตถาถตฺตปฺปเวทิตอ
โลกฺยโลกุตฺตรํ มคฺคํ	โลกสฺส สมฺปโชตยํ.				
สมฺมา ธารํ ปเวจฺจนฺโต	กาเล เทโว ปวฺสสฺตํ				
วุฏฺฐูปชฺิวิญฺ्ञทานํ	อุปการาย สาธฺกํ.				
มาตา ปิตา จ อตฺตรํ	นิจฺจุํ รทฺทขนฺติ ปุตฺตกํ				
เอวํ ฐมฺเมน ราชานो	ปทํ รทฺทขนฺตุ สพฺพทา.				

เป็นเบื้องต้น จะให้สำเร็จผลแลสดุดูปการ จึงชื่อว่าเหตุ. ผลเป็น ๔ คือญาณสัมปทา ปหานสัมปทา อานูภาวสัมปทา รูปรายสัมปทา. พระปริชาญาณอันตรัสรู้แจ้งชัดในมรรคทั้ง ๔ เป็นที่ตั้งแห่งพระสัพพัญญุตญาณ และญาณอื่นมีทศพลญาณเป็นต้น พระญาณอันสามารถในอุเบกขาธรรมโดยสะดวก อันธรรมอันใดอันหนึ่งมีอาจกระทบกันทางในระหว่างได้ พระญาณทั้งปวงนี้ ชื่อว่าญาณ

พระองค์มีพระหฤทัยมิได้หวั่นต่ออาฆิส แล้วเทศนาแสดงธรรมสั่งสอนสัตว์ด้วยยานพระตริยคือ ศีล สมาธิ ปัญญา อันเป็นปฏิปทาทางพระนิพพาน เปิดเผยจำแนกกระทำให้ตื่นขึ้น ซึ่งธรรมนั้น ๆ ให้สัตว์ผู้มีอุปนิสัยเข้าใจแล้ว ดำเนินตามตรัสรู้ในโลกุตตราธิยสมบัติมรรคผลชื่อว่า ปโยคสัมปทา. สัตตูปการสัมปทาเป็น ๒ ด้วยอาสยและปโยคจะฉะนี้ บริบูรณ์แล้วในพระคถาคคเจ้านั้น. ขอ

พระพุทธเจ้า คุณพระธรรม ก็ประจักษ์ชัดเนื่องประพันธ์ไป รัตนะทั้งสาม แม้ต่างกันโดยวัตถุ ก็เนื่องกันโดยเนื้อความ ด้วยประการฉะนี้. อนึ่ง รัตนะทั้งสามนั้น เป็นเขตอันตียิ่งใหญ่เป็นไปเพื่อจะสำเร็จผลพิเศษแห่งบุญมีบูชาเป็นต้นแก่ผู้บำเพ็ญด้วยจิตอันเลื่อมใส. อนึ่ง พระรัตนตรัย เป็นไปเพื่อวิราคะ จะสบายคลายกิเลสอันย่อมจิตใจให้ปราศไป และมีระดับสติทแห่งเพ็งลึงกิเลสและกองทุกข์

คุณเป็นพุทธานุสสติระลึกคุณแห่งพระธรรมพระสงฆ์เนื่องด้วยพุทธรัตนะนั้น ส่วนอนุสสตานุตรียคุณ ซึ่งสำเร็จด้วยเลื่อมใสในพระรัตนตรัยก็ดี. อนึ่ง กุศลบุญญพันธ์เป็นอนเกวิจิตรส่วนอื่นๆ ไค ซึ่งได้เป็นไปโดยมุขคือ ทาน ศีล ภาวนา ก็ดี ขอประธานิกรอันสถิตในภพคติกำเนิดทุกสัตว์สัวยจรงรับส่วนกุศลนั้นๆ ด้วยกัลยาณจิตส่วนอนุโมทนานัย ให้เป็นไป ณ สันดาน

ทั้งหลาย ให้สะดวกในประโยชน์ตนและผู้อื่นทุกประการ. ก็แลสัตว์ทั้งหลายเหล่าใดพวกฆลาพุชะกำเนิด เกิด ณ ปมเปือก เป็นคัพภเสยยกสัตว์นออน ณ ครรภ์มารดา อัชชชะกำเนิดเกิดในฟอง สังเสทชะกำเนิด เกิดในเถ้าโคล และอุปปาติกกำเนิด ดังลอยมาเกิดเจริญมานในทันใดเช่นเทพยดา เหล่าสัตว์ ๔ กำเนิดทั้งปวงนั้น จงอย่ามีเวร อย่ามีทุกข์ จงนิราศอุปัททวอันตราย จงเป็นแต่

สัมปทา ซึ่งพระองค์ทำกิเลสกับทั้งวาสนาให้พินาศ มีอันเกิดขึ้นอีกในสันดานมิได้เป็นธรรมดา ชื่อว่าปหานสัมปทา. และซึ่งพระองค์เป็นอธิบดี แคล้วคล่องไม่ขัดขวางในการจะกระทำฤทธิ์ เป็นอิสสระในจิตใจให้สิ่งซึ่งประสงค์สำเร็จได้ทุกประการ ชื่อว่าอานูภาวสัมปทา. ความบริบูรณ์แห่งอัตรภาพ อันประกอบด้วยมหาปฐิสลักษณะและอนุพัยัญชนะ อันเป็นยณานิเสกของสกลโลก ชื่อว่า

สาธฺชนทั้งหลายจงจำทรงสัมปทาคุณทั้ง ๓ นี้ไว้ด้วยดี อย่าได้เคลื่อนคลาด จงส้องเสพพุทธานุสสติ ความระลึกถึงพระพุทธเจ้าโดยพระคุณนี้เนื่องนิตย์ ทุกทิวาราตรีกาล. เมื่อมาระลึกพระพุทธรคุณแจ้งชัด สำเร็จเป็นบุญอุบายแล้ว จงเสพธัมมานุสสติ ระลึกถึงคุณพระธรรม สังฆานุสสติ ระลึกถึงคุณพระสงฆ์พุทธสาวก ให้เจริญพิเศษต่อไป พระรัตนะทั้งสาม คือพระพุทธเจ้า พระธรรม

เป็นไปเพื่อจะให้กิเลสอันเผาสันดานสัตว์ระงับไป. เพราะเหตุฉนั้น ขอเทพยดา มนุษย์ทั้งหลายผู้ปรารถนาประโยชน์ จงปลุกความเลื่อมใสลงในพระรัตนตรัยนี้ให้มั่น รักษาความเลื่อมใสที่ได้ปลุกลงแล้วนั้นไว้ด้วยดี อย่าให้เสื่อมคลาย. ขอเทพยดามนุษย์ทั้งหลายที่ได้เลื่อมใสในพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์สามรัตนะนี้ สันดานดีปรารถนาบุญกุศลสมบัติ อาศัยได้สดับคุณพระรัตนตรัย

แห่งคนๆ ขอเทพยดาและคนธรรพ์กุมภกันขานาคยักษ์อาร์กขเทพยดา และวัตถุเทพยดาทุกมณฑล จงได้มีส่วนโดยธรรมทายาทในกุศลสุขพิชฌบุญราสินั้นๆ อนุโมทนาโดยเคารพ เพื่อสำเร็จแห่งสมบัติทั้งปวง ซึ่งตนปรารถนา ขอสมบัติสุขพิเศษ ส่วนมณูญผลตามประสงค์ จงสำเร็จแต่เทพเจ้าและเหล่าภูตนิกรทั้งหลายนั้น ด้วยปัตตานุโมทนามัยกุศลเจตนาเป็นเหตุ จงเกษมโสมนัสปรีดา

สรรพกายาวจิมโนกรรมทั้งหลายที่ไม่มีโทษ อย่าได้พ้องพาน การบาปทุจริตอกุศลทรพพลพิบัติอันประกอบด้วยโทษที่จะพึงเว้นเลย. ขอพระสัทธรรมที่พระคถาคคพุทธเจ้าได้ทรงแสดงประกาศไว้ จงส่งมรรคาโลกียโลกุตตรให้สว่างไสวแก่สัตว์โลก สถิตดำรงสันกาลนาน. ขอมหาเมฆจงให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลเพิ่มพรรษธรรทั่วพสุธาตล ให้มนุษย์นิกรปสุสัตว์ซึ่งอาศัยแผ่นดินพึ่งฝน ได้

รูปรายสัมปทา. คุณทั้ง ๔ อย่าง คือญาณสัมปทา ปหานสัมปทา อานูภาวสัมปทา และรูปรายสัมปทานี้ ถึงพร้อมบริบูรณ์ขึ้นเพราะเหตุทั้งสองนั้น จึงชื่อว่าผล. สัตตูปการ การทำอุปถัมภ์เกื้อกูลแก่สัตว์นั้นเป็น ๒ คือ อาสยะ และปโยคะ. ซึ่งพระองค์มีพระหฤทัยเอื้อกเย็นด้วยความกรุณาปรารธนาประโยชน์คุณอยู่เป็นนิตย์ แม้ในสัตว์ที่ผิด มีเทวทัตเป็นต้น ชื่อว่าอาสยสัมปทา. และซึ่ง

และพระสงฆ์นี้ แม้ถึงต่าง ๆ กันโดยวัตถุ ก็เนื่องเป็นอันเดียวกันโดยเนื้อความ. เมื่อบุคคลมาตามระลึกถึงคุณพระพุทธเจ้าแจ้งประจักษ์แก่จิตดีแล้ว แม้คุณพระธรรม พระสงฆ์ ก็ปรากฏเนื่องประพันธ์ไป. เมื่อมาตามระลึกคุณพระธรรมแจ้งแกใจแล้ว แม้ถึงคุณพระพุทธเจ้าคุณพระสงฆ์ก็ปรากฏชัด อนึ่ง เมื่อมาตามระลึกคุณพระสงฆ์พุทธสาวกเป็นอารมณ์โดยประจักษ์แล้ว แม้ถึงคุณ

เป็นเหตุเบื้องต้นแล้ว พึงได้สำเร็จความปรารถนาในสุขประโยชน์ พึงประสบปรมัตตสุขพ้นสังสารทุกข์ทั้งปวงตามประสงค์แห่งคนๆ. ก็แลกุศลบุญญราศีส่วนใดๆ พุทธามกสาธฺชนได้บำเพ็ญ ณ มงคลสมัยพิเศษกาลนี้ ด้วยยกสักการบูชากันขั้ประทีป และบุปผชาติเป็นต้น ขึ้นเป็นพุทธบูชา ณ พระเจดีย์สถานนี้ก็ดี ด้วยสดับพระธรรมเทศนา ส่วนธัมมัสสวนมัย และระลึกพระพุท-

ทุกทิวาราตรีกาล อนึ่ง จงตั้งโมติริจิตในพุทธศาสนิกชนธรรมจาริกบริษัทอภิบาลรักษาด้วยธัมมิการักขาวโรธบาย นำอนิฏฐะส่วนไม่ใช่อประโยชน์ทั้งหลายเสียให้พินาศ นำอรรถสุขประโยชน์เข้าไปใกล้ตามประสงค์ อนึ่ง ขอเทพเจ้าทั้งหลายจงอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาให้ดำรงเป็นไป เพื่อประโยชน์และความสุขแก่สัตว์โลกสันกาลนาน อนึ่ง จงตั้งอารักขาคุ้มครองสาธฺชนผู้ประพฤดิธรรม

เลี้ยงชีพด้วยปุปพัฒนาปรัณณผลและมูลผลาหาร สมบูรณ์โดยสะดวกทุกสถานทั่วเมทนิมณฑล อย่าให้พิบัติการด้วยอัญญาหารและพฤกษวัลลิลดาผลเกิดมีขึ้นได้. ขอพระเจ้าแผ่นดินทุกรัชขสีมาอาณาเขต จงรักษาไพร่ฟ้าประชาชนโดยธรรมอยู่ทุกระพกาล ประหนึ่งมารดาบิดารักษาอรส เป็นที่รักด้วยเปรมจิตเป็นนิตยกาลฉะนั้น. ขออานูภาวพระรัตนตรัยเกษมสรณุตตมมงคล และ

อนุภาพกุศลส่วนทาน สีล ภวานามัย และอนุภาพอิทธิวิสัยแห่งเทพยดา
 ทั้งปวง จงอภิบาลสมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารพระเจ้าแผ่นดินไทย ให้
 ทรงพระสถานนฤมลในพระสิริราชสมบัติ ทรงเจริญด้วยพระชนมสุขพระราช-
 สิริสวัสดิ์พัฒนามงคล สุกอรรธอิฏฐวิบุลยผล ดังพระราชหฤทัยประสงค์
 ทุกประการ เทอญ.